

PROTOKÓŁ KONTROLI KOMPLEKSOWEJ

przeprowadzonej w dniach 07 i 12 marca 2014 r.
w Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku
ul. Gorzowska 19; 66-431 Santok

Działając na podstawie art.22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2013r., poz.182 ze zm.), przepisów rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz.U. Nr 61, poz.543 ze zm.);

Zespół kontrolny w składzie:

- **Krzysztof Frisoli** Starszy Inspektor w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 58-1/2014 z dnia 6 marca 2014 r. - *przewodniczący zespołu kontrolnego*;

- **Agnieszka Kraska** Starszy Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 58-2/2014 z dnia 6 marca 2014 r. - *członek zespołu kontrolnego*;

- **Teresa Ozimek** Starszy Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 58-3/2014 z dnia 6 marca 2014 r. - *członek zespołu kontrolnego*;

[Dowód: akta kontroli str. 1-6]

przeprowadził w dniach 7 i 12 marca 2014 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku kontrolę kompleksową w zakresie wszystkich sfer działania jednostki z zakresu pomocy społecznej – zgodnie z *Programem kontroli* zatwierdzonym przez Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego.

[Dowód: akta kontroli str. 7-22]

Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[Dowód: akta kontroli str. 23-28]

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług na rzecz klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Kontrola przeprowadzona była metodą losową i obejmowała dokumentację świadczeniobiorców oraz akta osobowe kierownika ośrodka i pracowników socjalnych w zakresie wymaganych kwalifikacji.

Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2013 do dnia kontroli.

Zagadnienia wymagające oceny:

1. Kwalifikacje kadry oraz zgodność zatrudnienia pracowników socjalnych z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.
2. Rodzaj działań podejmowanych na rzecz klientów pomocy społecznej w ramach pracy socjalnej.
3. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.
4. Ocena realizacji przez gminę zapisów Porozumienia z dnia 13 czerwca 2000 r. w sprawie zasad współpracy w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności.
5. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Pomoc osobom starym, przewlekle chorym, niepełnosprawnym.
7. Pomoc udzielana osobom i rodzinom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

[Dowód: akta kontroli str. 33-58]

O rozpoczęciu kontroli powiadomiono podmiot kontrolowany pismem Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 28 lutego 2014 r. znak: PS-I.431.4.1.2014.KFri.

[Dowód: akta kontroli str. 29-32]

W trakcie kontroli wyjaśnień udzielała Pani Irena Dziubałtowska - Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

USTALENIA

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku (w dalszej części protokołu zwany „Ośrodkiem”) działa na podstawie: Uchwały Nr XIII/44/90 Gminnej Rady Narodowej w Santoku z dnia 15 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku; Uchwały Nr XXVI/197/96 Rady Gminy w Santoku z dnia 25 października 1996 roku zmieniającej uchwałę w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku – w paragrafie 1 dodano 2 ustęp o treści: „w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej tworzy się z dniem 25 października 1996 r. Środowiskowy Dom Samopomocy”; Uchwały Nr XXIV/163/04 Rady Gminy Santok z dnia 9 grudnia 2004 roku w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku. Ponadto na podstawie Upoważnienia Nr 3/2004 Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku otrzymał

upoważnienie Wójta Gminy do załatwiania spraw i wydawania decyzji administracyjnych z zakresu o pomocy społecznej oraz o świadczeniach rodzinnych.

Ośrodek czynny jest: w poniedziałek od godz. 7.30 do godz. 17.00; wtorek - czwartek od godz. 7.30 do godz. 15.30; piątek od godz. 7.30 do godz. 14.00. Dyżury poszczególnych pracowników socjalnych na miejscu w Ośrodku wykonujących prace biurowe i przyjmowanie interesantów odbywają się: od poniedziałku do czwartku w godz. 7.30 – 10.00 oraz w piątek w godz. 7.30 – 14.00. Teren Gminy podzielony jest na 3 rejony opiekuńcze, do których pracownicy socjalni dojeżdżają samochodem prywatnym oraz PKS.

Ośrodek prowadzi ewidencję wyjść w środowisko - w 2013 roku odnotowano 1014 wyjść. Natomiast w miesiącu styczeń br., 3 pracowników socjalnych wg ewidencji wyjść w środowisko odnotowało kolejno: 42, 46 i 48 wyjść. Ośrodek prowadzi rejestr wniosków, sposób ewidencjonowania przyjęć interesantów: wpływające pisma, telefonicznie oraz wizyty osobiste. Świadczenia pieniężne wypłacane są w kasie Ośrodka lub na wniosek klienta na konto osobiste lub przekazem pocztowym. Decyzje administracyjne doręczane są pocztą listem poleconym za potwierdzeniem odbioru lub odbierane są osobiście przez klienta w Ośrodku. Decyzjom nadawany jest rygor natychmiastowej wykonalności. Pracownicy Ośrodka mają możliwość korzystania z porad radcy prawnego zatrudnionego w Urzędzie Gminy w Santoku w dniach: wtorek i czwartek w godzinach od 12.00 do 15.00.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku mieści się w budynku należącym do zasobów gminy i zajmuje łącznie cztery pokoje na parterze (1 pokój – Kierownik Ośrodka; 2 pokoje – pracownicy socjalni, 1 pokój – księgowy). Ośrodek nie posiada barier architektonicznych. W budynku funkcjonuje również Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Gminne Przedszkole. W ocenie zespołu kontrolnego i kierownika Ośrodka ilość pomieszczeń jest wystarczająca do efektywnej realizacji zadań i prowadzenia swobodnej rozmowy z klientami.

[Dowód: akta kontroli str. 59-64]

Ad. 1. Kwalifikacje kadry oraz zgodność zatrudnienia pracowników socjalnych z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej

Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej, który stanowi, iż „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników”.

W toku kontroli ustalono, że w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku zatrudnionych jest 8 pracowników, w tym: Kierownik, 4 pracowników socjalnych (zgodnie ze sprawozdaniem na dzień 31 grudnia 2013 r. MPiPS-03) w trzech rejonach opiekuńczych. Ponadto w okresie od października 2012 r. do 31 marca 2013 r. (1- 01.10.2012 r. do 31.03.2013 r., 2- 10.10.2012 do 31.03.2013 r.) w Ośrodku zatrudnionych było dwóch pracowników socjalnych: jeden w ramach prac interwencyjnych, drugi skierowany na staż

z Urzędu Pracy. Od 1 lutego 2012 r. Ośrodek zatrudnia asystenta rodziny. Wszyscy pracownicy pracują w pełnym wymiarze czasu pracy.

Gmina Santok liczy 7.975 mieszkańców (dane z ewidencji ruchu ludności w gminie Santok, stan na dzień 31 grudnia 2012 r.). Przy zatrudnieniu 4 pracowników socjalnych na jednego pracownika socjalnego przypada 1994 mieszkańców, tym samym Ośrodek *spełnia* wymóg zatrudnienia określony w art. 110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej

Zgodność kwalifikacji pracowników z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.

Poddając ocenie kwalifikacje kierownika Ośrodka pod względem zgodności z art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej”. Stwierdzono, że Kierownik Ośrodka posiada kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku zgodnie z wyżej cytowanym zapisem ustawy o pomocy społecznej. Jednocześnie spełnia wymagania kwalifikacyjne określone w art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2008 r Nr 223, poz. 1458 ze zm.), tj. posiada co najmniej 3 letni staż pracy o charakterze zgodnym z wymaganiami na danym stanowisku, posiada wykształcenie wyższe. W Ośrodku pracuje od 1990 r., specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej ukończyła w 1999 r.

Pracownicy socjalni spełniają wymagania w zakresie kwalifikacji do wykonywania zawodu. Dwóch pracowników ukończyło studia wyższe na kierunku pedagogika w zakresie praca socjalna, natomiast dwóch pracowników posiada wykształcenie średnie. Jeden pracownik socjalny ukończył Medyczne Studium Zawodowe o specjalności pracownik socjalny a pracę w Ośrodku rozpoczął w 1993 r. Drugi pracownik ukończył Szkołę Policealną Pracowników Służb Społecznych o specjalności pracownik socjalny w 2000 r., pracę w Ośrodku rozpoczął w 1996 r. Pracownicy socjalni posiadający wykształcenie średnie zachowują prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 48, poz. 320) na zasadzie zachowania praw nabytych w zakresie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Pracownicy socjalni (4) świadczą pracę w środowisku, w związku z czym mają prawo do pobierania dodatku w wysokości 250 zł stosownie do zapisu art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej (t.j.Dz.U.2013, poz.182 z późn.zm), zgodnie z którym, pracownikowi socjalnemu „do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej w środowisku, w tym przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki” przysługuje dodatek do wynagrodzenia w wys. 250 zł. W przypadku zatrudnienia w mniejszym wymiarze czasu pracy dodatek przysługuje w wysokości proporcjonalnej do czasu pracy”.

Kierownik oraz pracownicy socjalni realizujący pracę w rejonach opiekuńczych stosownie do zapisów art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej podnosili swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach. Na jednego pracownika przypada

średnio ok. 3,7 szkolenia rocznie. Tematyka szkoleń to m.in.: kontrakt socjalny – wybrane aspekty pracy socjalnej. Wyrównywanie szans na rynku pracy dla osób 50 plus, mowa ciała i komunikacja niewerbalna, organizacja społeczności lokalnej – aktywna pomoc społeczna, praca członków GKRPA oraz służb pomocowych w przeciwdziałaniu uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie, ścieżki reintegracji, metoda pracy środowiskowej w oparciu o mechanizmy funkcjonowania i zmiany społeczności lokalnej.

[Dowód: akta kontroli str. 67-74]

Nie stwierdzono uchybień w sposobie realizacji zadania.

Ad. 2. Działania podejmowane na rzecz klientów pomocy społecznej w ramach pracy socjalnej.

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (t.j.Dz. U. z 2013 roku poz. 182 ze zm.) praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym i prowadzona jest w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej. W celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, a także w celu określenia współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny - pracownik socjalny Ośrodka może – zgodnie z art.108 – zawrzeć kontrakt socjalny.

Z danych statystycznych za 2013 rok zawartych w rocznym MPiPS-03 wynika, że w Gminie Santok pomocą społeczną w różnych formach (zasiłki, usługi, praca socjalna) objęto 695 osób z 239 rodzin. Pracę socjalną prowadzono z 632 osobami z 209 rodzin. W stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną wskaźnik jest wysoki i stanowi 91 %.

Ponadto z danych statystycznych MPiPS-03 wynika, że w roku 2013 zawarto 46 kontraktów socjalnych, z czego w ramach projektu 10 i w ramach pracy socjalnej 36. Ustalono, że przyczyną zawarcia kontraktu socjalnego było: bezrobocie – 10 osób, niskie wykształcenie – 10 osób, nieaktywność zawodowa – 10 osób, niepełnosprawność – 1 osoba. Wskaźnik zawartych w 2013 r. kontraktów socjalnych stanowi 7,3 % w stosunku do liczby osób objętych pracą socjalną ogółem i jest wyższy niż średnia w województwie – 6 %. W trakcie kontroli ustalono, że Ośrodek podejmuje działania na rzecz aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 2013 r. Ośrodek realizował projekt systemowy, pn. „Rozwój aktywnej integracji przez OPS w Santoku”. z Priorytetu VII, Poddziałania 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Całkowity koszt projektu wyniósł 32 875,81 zł, z czego wkład własny gminy wyniósł 3 392,10 zł przeznaczony na zasiłki celowe dla uczestników (każdy uczestnik projektu otrzymał zasiłek w wysokości 339,21 zł. W projekcie udział wzięło – 10 beneficjentów ostatecznych.

Z uczestnikami projektu zawarto kontrakty socjalne, w których jako cel główny określono wyjście z trudnej sytuacji życiowej poprzez podjęcie zatrudnienia. Uczestnicy projektu wzięli udział w spotkaniach na temat: zasad sporządzania dokumentów aplikacyjnych, prawa

konsumenckiego – porady prawne z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, diagnozy psychologicznej (warsztaty interpersonalne), zdrowia i aktywności ruchowej w wodzie (wyjazd na Słowiankę), właściwego żywienia i przechowywanie żywności (podstawy). Brali również udział w zajęciach praktycznych z zakresu robienia stroików i wianków świątecznych, wykroju i szycia.

Skontrolowano dokumentację 5 osób (nr w rejestrze spraw w 2013 r.: 132, 175, 56, 63, 14), pod względem podejmowanych działań w ramach pracy socjalnej, w tym sposób dokumentowania ustaleń dokonanych podczas rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz kontraktu socjalnego.

Ustalono, że na podstawie zgłoszonych potrzeb, zgromadzonej dokumentacji pracownicy socjalni przeprowadzali wywiady środowiskowe, dokonywali oceny sytuacji i kwalifikowali osoby/rodziny do danej pomocy. Podejmowali działania zmierzające do pomocy klientom w celu poprawy sytuacji osoby biernej zawodowo, ekonomicznej, mieszkaniowej, stanu zdrowia oraz poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem uzależnienia.

W kontrolowanej dokumentacji, w jednym przypadku (nr w rej.63) stwierdzono, że w formularzu Kontraktu socjalnego w Części I A „Ustalenia kontraktu socjalnego w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej” w poz. VII Ustalenia dotyczące sposobu przekazywania ewentualnych świadczeń, w tym pomocy pieniężnej, korespondencji i innych:” brak wzmianki o tym, czy klient otrzymał pomoc finansową, pomimo, że klient wnioskował o pomoc finansową i oświadczał, że nie posiada własnego źródła dochodu i nie pobiera zasiłku z Urzędu Pracy. Z dokumentacji jednak wynika, że pracownik socjalny podejmuje działania na rzecz poprawy sytuacji klienta. Odnotowuje podejmowane przez klienta działania w zakresie poszukiwania pracy.

Stwierdzono, że w kontrolowanych kontraktach socjalnych (5) zawartych w 2013 r. pracownik socjalny właściwie ocenił realizację określonych działań, wskazał uzyskane efekty, jakie osiągnięto w wyniku realizacji zawartych postanowień, których celem głównym było „wyjście z trudnej sytuacji życiowej poprzez podjęcie zatrudnienia”. Cel główny został osiągnięty, czterech klientów podjęło zatrudnienie. Jeden kontrakt, zawarty na okres od 21.01.2013 r. do 30 maja 2014 r. jest w trakcie realizacji. Klient podejmował prace dorywcze, obecnie jest zatrudniony na okres próbny.

Poddając ocenie konstruowanie kontraktów socjalnych stwierdzono, że cel główny określony w kontraktach socjalnych jest zbyt ogólny i niemierzalny, w niektórych przypadkach jest raczej celem szczegółowym, będącym jednym z elementów doprowadzających klienta do samodzielności życiowej. Trudno jest na podstawie tak sformułowanego celu głównego określić, w jakim stopniu realizacja zadań kontraktu wpłynęła na zmianę sytuacji życiowej klienta, czy osoba po zrealizowaniu kontraktu „wyszła” z kręgu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, czy nadal w nim pozostaje. Cel główny winien być zatem jasno określony, a cele szczegółowe konkretnymi zadaniami zmierzającymi do jego realizacji.

W roku 2013 na 46 zawartych kontraktów cel główny został osiągnięty w przypadku osób, z którymi zawarto kontrakty socjalne w ramach projektu systemowego (10). Na 36 kontraktów realizowanych w ramach pracy socjalnej cel główny został osiągnięty

w 19 kontraktach, przykładowo podjęto pracę, uzyskano świadczenie rentowe, odnowiono mieszkanie. Natomiast 17 kontraktów jest jeszcze w trakcie realizacji. Zakładane cele to m.in. podjęcie zatrudnienia, ustalenie stopnia niepełnosprawności, przeprowadzenie remontu pokoju.

Należy zwrócić uwagę, że niektóre z zakładanych celów głównych (np. remont pokoju, czy mieszkania) to raczej cele szczegółowe, czyli zadania do realizacji. Tak sformułowany cel nie wskazuje na główną przyczynę problemów rodziny. Trudno jest na podstawie tak sformułowanego celu głównego określić, w jakim stopniu realizacja jego wpłynie na zmianę sytuacji życiowej klienta.

Ogółem w 2013 roku na 46 zawartych kontraktów socjalnych, cel główny osiągnięto w 29 przypadkach, tj. w 63%, średnio w województwie - 77 %. Ustalono, że w jednym (poz. w rej 63), na pięć badanych przypadków, w arkuszu kontraktu socjalnego w poz. VII ustalenia dotyczących sposobu przekazywania ewentualnych świadczeń, w tym pomocy pieniężnej, korespondencji i innych, nie odnotowywano propozycji form pomocy. Notatki sporządzano na luźnych kartkach, które stanowiły załącznik do kontraktu, co stanowi nieprawidłowość.

W arkuszu wywiadu rodzinnego środowiskowego w pozycji VIII Plan pomocy i działania na rzecz osoby i rodziny zaplanowano: zasiłek okresowy, poradnictwo ogólne rozmowy motywujące do aktywniejszego poszukiwania pracy. Z notatek załączonych do kontraktu wynika, że pracownik często wizytował środowisko, co 3, 4 tygodnie. Cel kontraktu jakim było podjęcie zatrudnienia został zrealizowany. Z analizy akt wynika, że liczba kontraktów socjalnych wypełnionych zgodnie z zapisami planu pomocy wywiadu środowiskowego do wszystkich badanych kontraktów stanowi 80%. Jednocześnie w trakcie kontroli ustalono, że w kontrolowanych przypadkach, wywiady środowiskowe zakończone były planem pomocy – 100%. Plany pomocy zatwierdzone przez kierownika ograniczają się do wsparcia finansowego i nie uwzględniają działań jakie powinny być podjęte w pracy z rodziną. Nie uwzględniają głównego problemu rodziny, który był wskazaniem do zawarcia kontraktu socjalnego.

W roku 2014 do dnia kontroli w ramach pracy socjalnej zawarto 25 kontraktów. Główne powody zawarcie kontraktów to: bezrobocie – 17 osób, podjęcie leczenia – 3 osoby, podjęcie leczenia odwykowego – 2 osoby, niepełnosprawność – 3 osoby. Kontrakty są w trakcie realizacji.

[Dowód: akta kontroli str. 75-160]

Zadanie realizowane z **uchybieniami** pod względem planowania pracy socjalnej.

Ad. 3. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej, „udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;” należy do zadań

własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Ww. potrzeby stanowią minimum egzystencji, a gmina zobowiązana jest zapewnić je każdej osobie tego pozbawionej.

Ze sprawozdania rocznego MPiPS-03 wynika, iż w 2013 roku pomocy społecznej z powodu bezdomności udzielono 1 osobie.

W trakcie kontroli ustalono, że na terenie gminy nie ma placówki zapewniającej pomoc osobom bezdomnym (noclegowni, schroniska). Osobom pozbawionym mieszkania gmina zapewnia schronienie poprzez skierowanie osoby do schroniska dla osób bezdomnych (m.in. do Gorzowa Wlkp.) jak również pomoc w formie uzyskania mieszkania dla osoby bezdomnej.

Na terenie gminy przebywa 1 osoba bezdomna (w wieku 62 lat), która obecnie mieszka u swojej siostry, gdzie ma zapewnione noclegi a także obiady. Z przeanalizowanej dokumentacji (liczne notatki służbowe, oświadczenia...) a także z wypowiedzi Kierownika jednostki wynika, że osoba bezdomna mimo starań pracowników socjalnych nie chce przyjąć żadnej pomocy (w 2013 roku przyjął jedynie pomoc w formie produktów żywnościowych). Ponadto odmawia umieszczenia w schronisku dla osób bezdomnych. Głównym problemem w/w osoby poza bezdomnością jest również problem alkoholowy, a także brak dbałości o higienę. Z kontrolowanej dokumentacji wynika również, że w dniu 04 listopada 2013 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku zgłosił się pismem do II Komisariatu Policji w Gorzowie Wlkp., o rozeznanie sytuacji osoby bezdomnej przez Dzielnicowego ze względu na zbliżający się okres zimowy. Z informacji zwrotnej wynika, że Dzielnicowy przeprowadził z osobą bezdomną rozmowę, podczas której w/w oświadczył, że nie potrzebuje żadnej pomocy ze strony Policji oraz Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponadto złożył oświadczenie, że obecnie nocuje u swojej siostry u której spożywa obiady. Natomiast środki finansowe zdobywa poprzez różnego rodzaju prace dorywcze m.in. poprzez odśnieżanie i utrzymanie porządku na cmentarzach w Gralewie oraz w Starym Polichnie.

W 2012 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku złożył wniosek do Prokuratury o ubezwłasnowolnienie w/w osoby bezdomnej. W dniu 24 maja 2012 roku przesłano do prokuratury wywiad środowiskowy, w którym wskazano, iż w/w osoba bezdomna kategorycznie odmówiła wykonania badań psychiatrycznych. Pismem z dnia 15 lutego 2013 r. Prokurator prowadzący czynności w zakresie spraw pozakarnych poinformował, że nie posiada żadnych instrumentów prawnych umożliwiających przeprowadzenie badań psychiatrycznych przymusowo. W związku z czym zebrane materiały dowodowe nie dały dostatecznych podstaw do twierdzenia, że strona postępowania (osoba bezdomna) ze względu na stan psychiczny znajduje się w stanie trwale wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażania woli, a stan jego zagraża jego interesom – postępowanie zakończono odstąpieniem od dalszych czynności pozakarnych. W/w osoba bezdomna nie wyraża chęci współpracy z pracownikiem socjalnym, w złożonym oświadczeniu nie wyraża również zgody na pobyt w schronisku. W związku z powyższym, nie doszło również do zawarcia indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności, gdzie zgodnie z art. 49 ust. 1 cyt. ustawy o pomocy społecznej: osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby

bezdomej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

Ośrodek podejmował działania na rzecz poprawy sytuacji oraz usamodzielnienia w/w klienta, jednak nie podpisano Indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności, a także kontraktu socjalnego. Pracownicy socjalni realizując pracę socjalną z osobami bezdomnymi, nie w pełni wykorzystują narzędzia pracy socjalnej tj. indywidualny program wychodzenia z bezdomności i kontrakt socjalny na rzecz wspierania w/w osób w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz motywowania do zmiany stylu życia. Ustawa o pomocy społecznej nałożyła na pracowników systemu ogromną odpowiedzialność za bezpieczeństwo społeczne osób, które nie radzą sobie samodzielnie w wypełnianiu określonych ról społecznych, bezradnych, pozostających w sytuacji kryzysowej, często nieświadomych zagrożeń, jakie sami sobie stwarzają. Pracownik socjalny musi podejmować ciągłe działania, szczególnie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia człowieka, nawet jeśli problem wydaje się być niemożliwy do rozwiązania. Zadaniem pracownika socjalnego jest również umiejętność **nawiązania wzajemnej współpracy z osobą bezdomną** w celu zidentyfikowania jej potrzeb społecznych.

[Dowód: akta kontroli str.161-178]

Zadanie realizowane z uchybieniami pod względem stosowania narzędzi w pracy z osobami bezdomnymi.

Ad. 4. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych, opuszczających areszt śledczy.

Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego realizowana jest na podstawie art. 17 ust.1 pkt.16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz na podstawie Porozumienia zawartego dnia 13 czerwca 2000 r. pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej w sprawie zasad współpracy w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności.

Ze sprawozdania rocznego MPiPS-03 wynika, iż w 2013 roku pomocy społecznej udzielono 5 osobom zwolnionym z zakładów karnych i aresztów śledczych. W ramach czynności kontrolnych przeanalizowano dokumentację 3 osób (numer w rejestrze wniosków: 461, 335, 40) zwolnionych z zakładu karnego korzystających z pomocy Ośrodka i stwierdzono, że analizowana dokumentacja prowadzona jest prawidłowo. Osoby po powrocie, osobiście występowały do Ośrodka z wnioskiem o przyznanie pomocy wraz z dokumentem potwierdzającym fakt odbywania kary pozbawienia wolności (świadcstwo zwolnienia). Wywiad środowiskowy przeprowadzано w terminie. Osoby wróciły do domów rodzinnych. W badanych przypadkach w „Planie pomocy” pracownik socjalny ustalił kierunki działania na rzecz poprawy sytuacji życiowej klientów. W jednym przypadku osoba skorzystała z pomocy jednorazowej na dożywianie. Obecnie wraz z konkubentem pracuje podejmując

prace dorywcze i nie zwraca się o pomoc do Ośrodka. W drugim przypadku klient po zwolnieniu z zakładu karnego w grudniu 2013 r. otrzymał pomoc w formie zasiłku okresowego. Z klientem nie podpisano kontraktu socjalnego. Natomiast trzeci klient po zwolnieniu w dniu 05.02.2014 r. otrzymał pomoc w formie zasiłku okresowego, jednocześnie zawarto kontrakt socjalny, którego celem głównym jest „poprawa funkcjonowania poprzez podjęcie terapii i zachowanie abstynencji. W celach szczegółowych zobowiązano klienta do podjęcia leczenia stacjonarnego. Do chwili podjęcia leczenia odwykowego w formie stacjonarnej, udział w terapii niestacjonarnej. Kontrakt zawarto na okres od 11.02.2013 r. do 30.06.2014 r. Klient ma wyznaczony termin terapii stacjonarnej na 28.04.2014 r. W kontrolowanych aktach nie odnotowano skierowania ani zgłoszenia na leczenie odwykowe.

Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy osobom opuszczającym zakłady karne, prowadzi korespondencję z administracją tych placówek, jednak nie realizuje w pełni zapisów Porozumienia zawartego pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej - brak jest dokumentacji potwierdzającej współpracę z zakładami karnymi (paragraf 8 wyżej cyt. Porozumienia).

[Dowód: akta kontroli str.179-220]

Zadanie realizowane z uchybieniami pod względem realizacji zapisów Porozumienia zawartego pomiędzy MPiPS a CZSW.

Ad. 5. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3,5, 6 ustawy o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2013 r. poz. 182 ze zm.), ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2011r. Nr 231, poz. 1375) Gmina powinna zapewnić wsparcie i rozwój różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Na terenie gminy działa Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku (obecnie znajdujący się w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku). Ośrodek udziela wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną.

W zajęciach oferowanych przez „Środowiskowy Dom Samopomocy” udział bierze 15 osób z terenu Gminy. Celem działalności Domu jest szeroko rozumiana rehabilitacja dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym niepełnosprawnych intelektualnie, zmierzająca do usamodzielnienia i przystosowania do funkcjonowania w społeczeństwie, nabywania umiejętności społecznych oraz podtrzymywania umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego. Działalność wspierająco – terapeutyczna kierowana do uczestników w/w Domu, inicjuje i wdraża działania mające przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.

Nie są realizowane usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W rejestrze wpływu wniosków prowadzonym przez Ośrodek brak wniosków o tę formę pomocy. Z informacji uzyskanych od kierownika wynika, że osoby z zaburzeniami psychicznymi są pod opieką swoich bliskich i tam znajdują pomoc i niezbędne wsparcie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku współpracuje m.in. z Ośrodkiem Szkolno – Wychowawczym w Lipkach Wielkich, gdzie działa poradnia psychologiczno – pedagogiczna. W ramach współpracy, trzy osoby które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności z powodu zaburzeń psychicznych, osiągnąwszy pełnoletniość, zostały skierowane do Środowiskowego Domu Samopomocy w Santoku. Ponadto dwie osoby z w/w ośrodka zaczęły uczestniczyć w zajęciach Warsztatów Terapii Zajęciowej. Jeden mieszkaniec Gminy (osoba niepełnosprawna, u której zdiagnozowano schizofrenię, zaliczaną do schorzeń zaburzeń psychicznych), bierze czynny udział w Chórze Santoczanie, występując na różnego rodzaju festynach, konkursach i innych imprezach.

Informacja o możliwości korzystania z różnych form pomocy, a także uczestniczenia w zajęciach w Środowiskowym Domu Samopomocy w Santoku rozpowszechniana jest przez pracowników socjalnych w trakcie przeprowadzanych wywiadów środowiskowych (w wywiadzie środowiskowym znajduje się również adnotacja propozycji udziału w zajęciach).

Ustalono, że na koniec 2012 r. liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w gminie wynosiła 297 osób (dane Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia z roku 2012), natomiast średnia liczba leczonych w stosunku do liczby mieszkańców gminy stanowiła 3,74% (średnia w województwie: 5,79%).

W ramach czynności kontrolnych ustalono, że w 2013 roku (zgodnie z sprawozdaniem rocznym MPiPS-03) liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie w formie zasiłku stałego wyniosła - 44. Ustalono, że 3 osoby które pobierały świadczenie pieniężne w formie zasiłku stałego, posiadały orzeczenia Powiatowych Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z kodami chorobowymi 02-P. W związku z powyższym, liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych wsparciem w formie zasiłku stałego w stosunku do liczby wszystkich osób pobierające w/w świadczenie, wynosiła 7,3%.

Skontrolowano dokumentację 3 świadczeniobiorców korzystających z zasiłków stałych wypłacanych na podstawie wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych. Ustalono, że w wywiadach środowiskowych, w każdym skontrolowanym przypadku pracownicy socjalni szczegółowo opisali sytuację osoby uprawnionej do świadczeń, wskazano wysokość świadczenia oraz okres przez jaki ma być wypłacany. Stwierdzono, że dokumentacja była kompletna, zachowane były terminy określone przepisami. Odbiór decyzji odbywał się za potwierdzeniem odbioru. Jedna osoba przebywa w Domu Pomocy Społecznej w Rokitnie, natomiast 2 osoby prowadzą samodzielnie gospodarstwo domowe. Jedna z tych osób uczestniczy w zajęciach Środowiskowego Domu Środowiskowego w Santoku zgodnie z orzeczeniem o niepełnosprawności - wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia (plan pomocy: wsparcie finansowe). Natomiast druga osoba również ma wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia oraz podjęcie zatrudnienia wg. zaleceń lekarza medycyny pracy (plan pomocy: wsparcie finansowe, kontakt z podopiecznym i matką). W związku z powyższym, sporządzone plany pomocy uwzględnione w rodzinnym wywiadzie środowiskowym nie są adekwatne do potrzeb oraz możliwości osób wymagających wsparcia,

pomoc dla osób z zaburzeniami psychicznymi ogranicza się głównie do pomocy finansowej. Z uwagi na to, że osoby z zaburzeniami psychicznymi są specyficzną grupą osób, w planach pomocy brakuje ukierunkowanych „konkretnych” działań w celu przywrócenia możliwości społecznego funkcjonowania, a także współdziałania z rodziną.

Wszystkie osoby mają orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym (O2-P; jedna osoba ma orzeczenie wydane na stałe, jedna osoba ma orzeczenie ważne do 2015r, natomiast trzecia osoba do 2018 r.). Ponadto dodatkowym powodem przyznania świadczenia jest również ubóstwo, choroba przewlekła oraz bezrobocie. Poza świadczeniem pieniężnym w formie zasiłku stałego, jedna osoba również otrzymała świadczenie w formie zasiłku celowego z przeznaczeniem na opłaty bieżące (zaległości za wodę).

Z uzyskanych informacji wynika, że liczba 18 osób (2,7%) z zaburzeniami psychicznymi którzy otrzymali wsparcie (w tym osoby które uczestniczą w zajęciach w ośrodku wsparcia) jest niska w stosunku do osób leczonych przebywających na terenie gminy. Brak szczegółowego zdiagnozowania w/w osób w środowisku. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w celu zapewnienia odpowiedniego oparcia społecznego zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej a także ustawy o ochronie zdrowia psychicznego są kierowane do niewielkiej grupy osób i mało różnorodne.

[Dowód: akta kontroli str. 221-224]

Zadanie realizowane z uchybieniami dot. szerokich działań na rzecz oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ad. 6. Działania podejmowane na rzecz osób starych, chorych, niepełnosprawnych.

Usługi opiekuńcze.

Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi uregulowane zostało Uchwałą Nr XXIV/162/04 Rady Gminy Santok z dnia 09 grudnia 2004 r. w sprawie warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, trybu pobierania opłat oraz częściowego lub całkowitego zwolnienia z odpłatności.

Zgodnie z analizą rejestru, nie wpłynął żaden wniosek o zapewnienie pomocy w formie usług opiekuńczych. Kierownik jednostki zapewnia, że w razie wystąpienia potrzeby zagwarantowania pomocy w formie usług opiekuńczych, natychmiast zostaną podjęte odpowiednie kroki.

W chwili obecnej, w jednym przypadku starsza osoba (w wieku 87 lat) ma zapewnioną pomoc sąsiedzka. W/w osoba prowadzi samodzielnie gospodarstwo domowe. Nie choruje przewlekłe, porusza się samodzielnie. Pobiera świadczenie emerytalne z ZUS. W tym samym domu zamieszkuje wnuk w/w, który pomaga w domu m.in. przygotowując opał na zimę. W/w osoba znajduje się w stałym kontakcie z pracownikiem socjalnym (z pracownikiem

socjalnym są m.in. omawiane oraz regulowane wydatki bieżące). Na podstawie sporządzonych licznych notatek służbowych stwierdzono, że starszą osobą opiekuje się sąsiadka, która codziennie odwiedza w/w, przynosząc gotowe posiłki, przygotowując na miejscu, a także pomagając przy rozpaleniu w piecu. Spędza z nią czas, razem oglądają programy telewizyjne. Z wyjaśnień Kierownika wynika, że Pani, u której jest sprawowana pomoc sąsiedzka, nie życzy sobie obecności innej osoby (w tym również opiekunki) w zakresie wsparcia przy codziennych czynnościach. Z dokumentacji wynika, że w/w osobie **zaproponowano możliwość uczestnictwa w Środowiskowym Domu Samopomocy**, z którego nie skorzystała, z uwagi na problemy urologiczne. Przedstawiona oferta oparcia społecznego dla osoby starszej budzi wątpliwości, gdyż usługi Środowiskowego Domu Samopomocy są skierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi. Gmina obecnie oferuje osobom starszym aktywność w funkcjonującym Gminnym Ośrodku Kultury w Santoku w Kole Zainteresowań, gdzie m.in. osoby starsze mogą rozwijać swoje pasje a także spotkać się w swoim gronie; ponadto przy ośrodku funkcjonuje chór „Santoccy Grodzianie”; poza tym co roku każda Rada Sołecka organizuje spotkanie z okazji Dnia Seniora. **Przedstawiona oferta dla osób starszych na terenie gminy nie jest zatem w pełni dostosowana do ich potrzeb. Przeanalizowany przykład wskazuje m.in. na brak placówki typu dzienny dom pomocy.**

Z wyjaśnień Kierownika jednostki wynika, że w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia osób starszych, podejmowane są działania poprzez kontakt z lekarzem rodzinnym, z pielęgniarką środowiskową a także sołtysami Sołectw. W razie potrzeby następuje pomoc w umieszczeniu osoby potrzebującej wsparcia w Zakładzie Opieki Leczniczej lub w placówce całodobowej, a także wsparcie w formie pomocy sąsiedzkiej.

[Dowód: akta kontroli str. 225-252]

Stwierdzono uchybienia w zakresie oferty wspierania kierowanej do osób starszych na terenie gminy.

Kierowanie do domu pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje zadanie gminy o charakterze obowiązkowym, określone w art. 17, ust.1, pkt 16 ustawy o pomocy społecznej dot. kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu. Na terenie gminy Santok nie ma domu pomocy społecznej.

Ustalono, że w 2013 r. koszt pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej wyniósł 250.440,68 zł. W 2013 r. na dzień 31 grudnia w domach pomocy społecznej przebywało 13 mieszkańców z terenu gminy. Na dzień kontroli, tj. na dzień 07 marca 2014 r. w domach pomocy społecznej przebywa 10 mieszkańców z terenu gminy Santok. Gmina ponosi pełną odpłatność za wszystkich mieszkańców gminy, którzy są umieszczeni w całodobowych placówkach. W jednym przypadku pomimo ponoszonej odpłatności przez gminę, rodzina osoby umieszczonej w placówce, zobowiązała się w formie zawartej umowy ponosić część odpłatności w wysokości 200,00 zł/m-c. Wyliczona kwota odpłatności (umowa + gmina) jest naliczona prawidłowo zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej.

Na przełomie 2013/2014 r. wpłynęło 5 wniosków o skierowanie do Domów Pomocy Społecznej. Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie - 100%.

W toku czynności kontrolnych przeanalizowano dokumentację 5 osób, które zostały skierowane na przełomie 2013/2014. Na dzień kontroli, ustalono, że 1 osoba (mężczyzna) oczekuje na umieszczenie w Domu Pomocy Społecznej w Pleszewie (dla osób przewlekle psychicznie chorych) od marca 2014 r. W związku z powyższym, mając na uwadze że czas oczekiwania na miejsce w Domu Pomocy Społecznej w Jasieńcu jest zbyt długi (poz. 13, czas oczekiwania 7 lat), zostało skierowane pismo do PCPR Pleszew, gdzie otrzymano informacje o umieszczeniu w/w osoby w DPS w Pleszewie w III kw. 2014 r. (poz. 11). Pozostałe 4 osoby zostały już umieszczone w placówkach; 1 osoba w Jordanowie (dla osób w podeszłym wieku); 3 osoby w Kostrzynie n/O (dla osób w podeszłym wieku). 2 osoby które były umieszczone w Domu Pomocy Społecznej w Kostrzynie n/O, w 2013 roku zmarły.

W toku czynności kontrolnych przeanalizowano dokumentację w/w 5 osób. Ustalono, że dokumentacja jest kompletna, w aktach znajdują się wywiady środowiskowe, decyzje o skierowaniu i odpłatności za pobyt w domu. Jedna osoba została skierowana do domu pomocy społecznej Postanowieniem Sądu (przewlekła choroba psychiczna – znaczne pogorszenie stanu zdrowia „pozostawienie w środowisku zagraża jego życiu, wymagana opieka całodobowa”). W przypadku osoby skierowanej Postanowieniem Sądu w dokumentacji znajduje się ponadto wniosek do Sądu o umieszczenie bez wymaganej zgody, zaświadczenia lekarskie dot. wskazania umieszczenia w dps, zgoda opiekuna prawnego na umieszczenie w dps oraz oświadczenie opiekuna – zobowiązanie do ponoszenia odpłatności ze świadczenia rentowego osoby kierowanej do dps, postanowienie sądu o umieszczeniu bez wymaganej zgody, oraz pismo z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pleszewie informujące o czasie oczekiwania na umieszczenie w dps (poz. 11 – III kwartał 2014 r.).

Wpływające wnioski rozpatrywane były z zachowaniem terminów określonych w odrębnych przepisach. Odbiór decyzji odbywał się za potwierdzeniem odbioru.

[Dowód: akta kontroli str. 253-258]

Nie stwierdzono uchybień w sposobie realizacji zadania.

Ad. 7. Pomoc udzielana osobom i rodzinom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Pomoc rodzinom przeżywającym trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej i prowadzeniu gospodarstwa domowego realizowana jest w oparciu o Uchwałę Nr XXX/227/13 Rady Gminy Santok z dnia 27.06.2013r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2016. Program został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2013r. poz. 135 ze zmianami).

Celem programu jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z założeniami programu, realizacja tego celu ma odbyć się poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny oraz wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo. Szczegółowo program zakłada działania takie jak: wsparcie rodziny poprzez asystenturę rodzinną, pracę socjalną, pomoc placówek wsparcia dziennego i rodzin wspierających. Ponadto, poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, pedagogiczne, socjalne, prawne i zawodowe), pomoc finansową i rzeczową, dożywianie, organizację czasu wolnego dla dzieci oraz tworzenie grup wsparcia.

Z analizy sprawozdań MPiPS-03 za 2013r. wynika, że w gminie funkcjonowało 31 rodzin, którym przyznano pomoc w powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W toku kontroli poddano analizie 5 teczek rodzin objętych pomocą społeczną, w których stwierdzono trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej i prowadzeniu gospodarstwa domowego. 3 rodziny otrzymały pomoc w postaci asystenta rodziny, 5 rodzin zasiłki z pomocy społecznej (okresowe, celowe), 5 rodzin dożywianie dzieci w szkołach oraz 5 rodzin pomoc w postaci pracy socjalnej. Plany pomocy w wywiadach środowiskowych tych rodzin zawierały zapisy głównie dotyczące przyznania świadczeń pieniężnych lub rzeczowych (dożywianie). Z każdą z 5 rodzin ośrodek pomocy społecznej zawierał kontrakt socjalny, który był narzędziem do pracy z rodziną w obszarze aktywizacji zawodowej, a w przypadku 1 rodziny miał mobilizować do terapii uzależnień, a więc kontrakty nie odzwierciedlały zapisów planu pomocy. Np. w rodzinie Państwa * cel pracy określony w kontrakcie z dnia 11.01.2013 brzmiał: „podjęcie pracy przez Panią *”. W ocenie realizacji kontraktu dokonanej w lipcu 2013r. wskazano, że założenia kontraktu zostały zrealizowane – „p. * podjęła pracę”. Problemy opiekuńczo-wychowawcze w tej rodzinie nie zostały w pełni rozwiązane, gdyż rodzina borykała się z wieloma problemami, nie tylko bezrobociem matki. Zatem założenia wskazane do realizacji w kontrakcie wydają się być zbyt wąsko określone. Podczas kontroli kontrakty zawarte z pozostałymi rodzinami, których dokumentację analizowano, znajdowały się w toku realizacji.

Ponadto stwierdzono, że ustalenia pracowników socjalnych zawarte w kontraktach socjalnych były zbieżne z diagnozą rodziny, zawartą w planach pomocy asystenta rodziny. W przypadku diagnozy problemów rodziny Państwa * asystent przyjął, że główne problemy w rodzinie to: brak pracy, brak matki w rodzinie (p. * znika z domu na kilka tygodni), niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców. W związku z tym w planie pomocy asystenta założono: uświadomienie każdego członka rodziny o ich rolach, znalezienie pracy przez matkę, poradnictwo dot. radzenia sobie z problemami i budowanie prawidłowych więzi między członkami rodziny. Plan pracy z rodziną, zgodnie z art. 15 ust. 3 cytowanej ustawy, obejmować powinien zakres działań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także wskazywać terminy ich realizacji i przewidywane efekty. Plan sporządzony przez asystenta nie zawierał terminów realizacji poszczególnych działań. Z teki rodziny wiadomo, że udało się przywrócić matkę do rodziny

i aktywizować ją zawodowo. Jednak w dokumentacji asystenta rodziny brakowało półrocznej oceny sytuacji rodziny i ewaluacji kierunków pracy z rodziną.

Z akt rodzin wynika, że 5 kontrolowanych rodzin było często odwiedzane przez pracowników ośrodka pomocy społecznej. W przypadku 3 rodzin najczęściej wizytował rodzinę asystent rodziny (notatki służbowe asystenta rodziny świadczą, że w rodzinie bywał co 2-3 dni, czasem codziennie), kilkakrotnie wspólnie z pracownikiem socjalnym. 2 rodziny nie miały przyznanej asystentury rodzinnej, a rodzina była wspierana przez pracownika socjalnego (co najmniej raz w miesiącu notatka z wizyty w rodzinie). W aktach rodzin znajdowały się również kwestionariusze wywiadów środowiskowych (aktualizacje). W rubryce „praca socjalna” często brakowało wpisów. Z ustnych wyjaśnień pracowników socjalnych przyjętych podczas kontroli wynika, że z rodziną przeprowadzono rozmowy wspierające, aktywizujące do działania, jednak nie odnotowano tych działań w dokumentacji rodziny. Stwierdzić można zatem, że sytuacja rodzin zagrożonych kryzysem jest dobrze monitorowana, jednak zastrzeżenia budzi praca socjalna, która nie jest dobrze dokumentowana. W toku kontroli poinstruowano więc kierownika i pracowników socjalnych o konieczności dokumentowania czynności służbowych. Poinformowano również kierownika o zasadności powołania na terenie gminy rodzin wspierających (o których mowa w art. 29 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej), zwłaszcza że rodziny których teczki analizowano i tak korzystają z pomocy osób z najbliższego otoczenia przy opiece nad dziećmi, prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról społecznych.

Z analizy dokumentacji asystenta rodziny wynika, że plany pomocy opracowane dla rodzin których teczki kontrolowano (rodzina * , rodzina * i * , rodzina *) są skonstruowane odpowiednio do stwierdzonych w danej rodzinie dysfunkcji. Ustalono, że nie dokonywano półrocznej oceny sytuacji rodziny, brakowało również ewaluacji planów pomocy opracowanych dla rodzin objętych asystenturą rodzinną. Poinformowano kierownika i asystenta rodziny o konieczności dokonywania tych ocen. W związku z tym, iż brakowało cyklicznych ocen sytuacji rodziny, trudno jest stwierdzić, czy asystentura rodzinna prowadzona jest w odpowiednim kierunku oraz czy w jej efekcie doszło do wzmocnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin.

Wszystkie rodziny, u których stwierdzono problemy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zostały objęte wsparciem. Jednak w związku z tym, iż nie przeprowadzono ewaluacji pracy z rodziną, trudno jest stwierdzić, czy udzielone rodzinie wsparcie jest stosowne do potrzeb danej rodziny.

W toku kontroli ustalono, że w okresie objętym kontrolą nie było rodzin, którym odebrano dzieci i umieszczono w pieczy zastępczej.

[Dowód: akta kontroli str. 259-284]

Ponadto stwierdzono uchybienia w realizacji zadania dotyczące sposobu dokumentowania pracy socjalnej oraz dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny.

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w realizacji zadań pod względem:

1. Spełnienia ustawowego wymogu zatrudnienia pracowników socjalnych.
2. Kwalifikacji pracowników socjalnych, w tym udziału w szkoleniach merytorycznych.
3. Kierowania do domu pomocy społecznej.

Stwierdzono uchybienia lub istotne uchybienia w zakresie:

1. Wypełniania formularzy zawieranych kontraktów socjalnych.
2. Realizacji zapisów Porozumienia zawartego pomiędzy MPiPS a CZSW.
3. Działań na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych.
4. Pracy z osobami bezdomnymi (brak nawiązania dialogu motywującego do zmiany stylu życia; nie w pełni wykorzystywane narzędzia pracy socjalnej).
5. Oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Dostosowania oferty dla osób starszych.
7. Dokumentowania pracy socjalnej udzielanej rodzinom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny objętej asystenturą rodzinną.

Odpowiedzialność za uchybienia w kontrolowanym zakresie ponosi Kierownik Ośrodka.

Na tym kontrole zakończono.

O przeprowadzeniu kontroli dokonano wpisu do znajdującej się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku - książki kontroli pod nr. 8.

Pouczenie

Na podstawie § 16 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. Nr 61, poz. 543 z 2005 r.) kierownik jednostki może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyny odmowy. Odmowa podpisania protokołu przez kierownika jednostki nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez zespół inspektorów i sporządzenia zaleceń pokontrolnych.

Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki

podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego wobec zastrzeżeń.

Pisemne zastrzeżenie do ustaleń zawartych w protokole kontroli są poddawane analizie przez kontrolujący daną jednostkę zespół inspektorów. Zespół inspektorów przeprowadza dodatkowe czynności kontrolne, jeżeli z analizy zastrzeżeń wynika potrzeba ich podjęcia. Z przeprowadzonych dodatkowych czynności kontrolnych sporządza się protokół.

Jeżeli zespół inspektorów stwierdzi zasadność zastrzeżeń, dokonuje zmian w protokole kontroli. W razie nieuwzględniania zastrzeżeń, w całości lub części, zespół inspektorów zajmuje stanowisko na piśmie i przekazuje je do akceptacji Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego. Stanowisko w sprawie zgłoszonych zastrzeżeń przekazuje się kierownikowi jednostki podlegającej kontroli.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których: jeden przekazano Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku, drugi Wójtowi Gminy Santok, trzeci egzemplarz pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

Kierownik:

.....

Krzysztof Frisoli

Starszy Inspektor Wojewódzki

.....

Irena Dziubałtowska

.....

Teresa Ozimek

Starszy Inspektor Wojewódzki

Santok, dnia 14.05.2014r.

.....

Agnieszka Kraska

Inspektor Wojewódzki

Gorzów Wlkp., 09 maja 2014 r.